

Janusz Łosowski, *Lewicki Anatol (1841–1899)* [w:] Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan, pod red. Anny Siciak, na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej

**Lewicki Anatol** (1841–1899), historyk, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, nauczyciel, archiwista

Urodził się 4 kwietnia 1841 r. w Prysowcach pod Zborowem. Jego ojcem był Grzegorz Lewicki tamtejszy proboszcz greckokatolicki, potem proboszcz i dziekan w Złoczowie.

W 1861 r. ukończył gimnazjum w Tarnopolu. W latach 1862–1866 studiował na Uniw. Lwowskim.

W kwietniu 1867 r. został zastępcą nauczyciela (suplementem) w gimnazjum w Przemyślu, a cztery lata później otrzymał w nim nominację na nauczyciela. W szkole tej uczył historii Austrii, geografii, języka niemieckiego oraz historii ojczystej (Polski). W 1875 r. uzyskał tytuł doktora filologii na podstawie rozprawy o Mieszku II. Równoległe z pracą pedagogiczną uczestniczył w działalności społecznej. W latach 1875–1879 był członkiem miejscowej Rady Szkolnej zaś w końcowym okresie swojego pobytu w Przemyślu zasiadał w Wydziale Powiatowym. Był również członkiem przemyskiej Rady Miejskiej. W latach 1878–1879 pełnił funkcję archiwariusza miejskiego. W 1879 r. otrzymał nominację na nauczyciela w IV gimnazjum we Lwowie.

W 1883 r. wygrał konkurs na katedrę historii austriackiej w Uniwersytecie Jagiellońskim. Obejmując ją stał się jednym z trzech profesorów historii tej uczelni, obok S. Smolki i W. Zakrzewskiego. W 1887 r. otrzymał nominację na profesora zwy-

czajnego. Prowadził wykład i konwersatorium z historii austriackiej, a w semestrach zimowych lat akademickich 1886/1887, 1896/1897 i 1897/1898 zastępował S. Smolkę w kierowaniu oddziałem historii austriackiej seminarium historycznego. W roku akad. 1894/1895 pełnił funkcję dziekana Wydz. Filozoficznego, zaś w roku następnym był jego prodziekanem. W latach 1888–1899 był członkiem komisji egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazjach i szkołach realnych, a w okresie 1889–1899 również członkiem Komisji centralnej dla badania i zachowania zabytków sztuki i pomników historycznych. W 1889 r. został członkiem korespondentem krakowskiej Akademii Umiejętności. Od 1883 r. aktywnie działał w Komisji Historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie, będąc jej sekretarzem w latach 1889–1899.

Oprócz pracy dydaktycznej w UJ uczył historii Polski na kursach dopełniających w Wyższej Szkole Żeńskiej im. Św. Scholastyki oraz na kursach im. Adriana Baranieckiego w latach 1882/1883–1897/1898. Aktywnie działał też w Towarzystwie Nauczycieli Szkół Wyższych. Intensywna praca pedagogiczna przyczyniła się do choroby serca, która osłabiła tempo jego pracy naukowej i ograniczyła zajęcia dydaktyczne w UJ. Zmarł 25 kwietnia 1899 r. w Krakowie i został pochowany na cmentarzu Rakowickim (obecnie kwatery VI).

Najważniejsze publikacje: *Mieszko II*; [w:] *Rozprawy Akademii Umiejętności Wydziału Filologiczno-Historycznego*, t. 5, 1876, s. 87-208; *Wratysław II czeski królem polskim. Ustęp z dziejów czesko-polskich* (Przemyśl 1876); *Obrazki z najdawniej-*

*szych dziejów Przemyśla*, (Przemyśl 1880); *Zarys historii Polski i krajów ruskich z nią połączonych*, który do roku 1947 miał łącznie kilkanaście wydań, a wznowiony został także w r. 1999 i 2006; *Powstanie Świdrygiełły. Ustęp z dziejów unii Litwy z Koroną* (Kraków 1892); *Wstąpienie na tron Kazimierza Jagiellończyka* (1886), *Król Zygmunt Luksemburski a Polska 1420–1436* (1896), *Przymierze Zygmunta Wielkiego Księcia Litewskiego z królem rzymskim Albrechtem II* (1899).

Opracowanie wydawnictw źródłowych: *Index actorum saeculi XV* (Kraków 1888); *Codex epistolaris saeculi decimi quinti* (t. 2: 1382–1445, Kraków 1892 i t. 3: 1392–1501, Kraków 1894); *Listy Piotra Myszkowskiego, starosty generalnego Rusi* (1898).

Źródła i opracowania: Archiwum UJ, WF II, 136; Archiwum PAN, sygn. PAU W II 20, Korespondencja Sekretariatu PAN, 1889, L. 3693; USC Kraków–Śródmieście, parafia św. Norberta, sygn. 15/XXIV; AP w Przemyślu, C.K. Gimnazjum im. J. Słowackiego w Przemyślu, sygn. 200; tamże, Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Kantego w Przemyślu, sygn. 44; „Echo znad Sanu”, nr 5 z dnia 31 V 1885 r.; „San”, nr 18 z 4 V 1879 r.; „Gazeta Przemyska”, nr 25, z 13 XI 1887 r.; nr 38 z 13 VI 1889 r.

Papee F., *Anatol Lewicki*, KH, r. 13, 1899, s. 426; Czermak W., *Anatol Lewicki 1841–1899. Wspomnienie pośmiertne*, Kraków 1899; Mitkowski J., *Anatol Lewicki*, [w:] PSB, t. 17, s. 224; Grabski A. F., *Historiografia i polityka*, Warszawa 1979, s. 247–262; Łosowski J., *Anatol Lewicki*, Przemyśl 1981; tenże, *Anatol Lewicki jako historyk*, [w:] A. Lewicki, *Obrazki z najdawniejszych dziejów Przemyśla*, przygotowanie do druku, uzupełnienia, indeksy S. Stępień, Przemyśl 1994, s. VII–XXXVIII; Malczewska-Pawelec D., *Obraz Ukrainy i stosunków polsko-ukraińskich w podręczniku Anatola Lewickiego „Za-*

*rys historii Polski i krajów ruskich z nią połączonych*”,  
[w:] *Stosunki polsko-ukraińskie w szkolnej edukacji historycznej od XIX do XXI wieku*, red. H. Wójcik-Łagan,  
Kielce 2005, s. 145–161.